

Sociální informace III/2022

Znáte syndrom CAN?

Syndrom „CAN“ (child abuse and neglect) je zkratka pro týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Syndrom CAN je soubor nepříznivých příznaků v nejrůznějších oblastech zdravotního stavu a vývoje dítěte i jeho postavení ve společnosti, především v rodině.

Jsou výsledkem převážně úmyslného ubližování dítěti, způsobeného nebo působeného nejčastěji jeho nejbližšími vychovateli, hlavně rodiči. Za týraní, zneužívání a zanedbávání dítěte se považuje jakékoliv nenáhodné, preventabilní, vědomé (případně i nevědomé) jednání rodiče, vychovatele nebo jiné osoby, které poškozuje tělesný, duševní i společenský stav a vývoj dítěte, popřípadě způsobuje jeho smrt. Nejčastějším jevem, ale zároveň nejhůře prokazatelným je psychické týraní. Dítě může být vystaveno jen jedné z forem syndromu CAN, častěji se ale jedná o kombinaci více z nich, čímž se závažnost a hloubka traumatu zesiluje.

Fyzické týraní

Fyzické týraní představuje záměrné ubližování dítěti, volbu nepřiměřeně bolestivých a zraňujících trestů, nepřiměřeně časté nadužívání fyzických trestů, neúměrně tvrdé trestání vzhledem k míře „prohřešku“ dítěte. O týraní hovoříme v těch případech, kdy se neadekvátní trestání stává převažujícím výchovným prostředkem či kde je fyzického násilí užito sice ojediněle, ale s nadměrnou brutalitou. Mezi formy fyzického týraní patří zejména: nepřiměřené bití rukou, údery pěstmi, bití různými nástroji, kopání do dítěte, způsobení bodných, řezných a sečných ran, způsobování popálenin, záměrné opaření, svazování, škracení a dušení, vytrhávání vlasů (cloumání za vlasy), silné třesení (zejména s kojencem), otravy jedy a chemikáliemi, opakující se nedostatek jídla, tekutin, tepla a spánku.

Psychické týraní

Psychické týraní je souborem nežádoucích způsobů zacházení s dítětem, které vede k narušení jeho zdravého, harmonického vývoje, narušení všestranného rozvoje osobnosti či ke snižování jeho hodnoty a společenského stavu. Psychické týraní je neoddělitelným doprovodným jevem všech ostatních forem týraní, může ale existovat i ve své samostatné podobě. Řadíme sem nejrůznější formy nadávání, ponižování, izolování, citové odmítání, nadměrné zatěžování dítěte neadekvátními povinnostmi, péčí o domácnost a sourozence, ale také nadměrné ambice rodičů a tlak na školní výkon neodpovídající schopnostem dítěte. Psychickým týráním je však i vystavování dítěte závažným domácím konfliktům a domácímu násilí, specifickou kategorií představuje psychické týraní v rámci vyhocené rozvodové situace.

Sexuální zneužívání

Sexuálním zneužíváním se rozumí nepatřičné vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu, činnosti

Kdo týrá dítě, dopouští se trestného činu.

Ilustrační foto: Pixabay

či chování. Zahrnuje jakékoliv sexuální dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoli, komu je dítě svěřeno do péče, nebo kýmkoliv, kdo se s dítětem dostal do nějakého kontaktu. Takovou osobou může být kdokoliv z příbuzných, ale i rodinný známý či cizí osoba. Sexuální zneužívání má formu bezdotykovou a dotykovou. Kontaktní podobu mají mnohé sexuální hry, pohlavní zneužití, osahávání, manipulace v oblasti erotogenních zón, znásilnění, incest apod. K bezkontaktním formám sexuálního zneužívání patří exhibicionismus, pornografie, sexuální aktivity dospělých před dětmi aj. K sexuálnímu zneužívání v současné době dochází velmi často i v kyberprostoru, na sociálních sítích - v prostředí internetu, tj. prostřednictvím počítače nebo mobilního telefonu.

Zanedbávání

Zanedbávání je, vedle psychického týraní dítěte v rámci vyhocené rodinné situace, nejčastějším typem syndromu CAN, se kterým se pracovníci orgánů sociálněprávní ochrany dětí, ale i široká veřejnost, setkává. Může se jednat o tělesné, duševní, citové, výchovné zanedbávání a zanedbávání dozoru a vzdělání. K tělesnému zanedbávání patří nedostatečné uspokojování základních tělesných potřeb dítěte, nedostatek přiměřeného jídla, pití, přístřeší, oblečení, nedostatečná lékařská péče, zanedbávání prevence u lékaře (např. povinného očkování). Duševní a citové zanedbávání zahrnuje nedostatek podnětů pro všestranný rozvoj dítěte a nedostatečné uspokojování jeho citových potřeb, nedostatek náklonnosti a lásky. Zanedbávání výchovy se projevuje nedostatečným výchovným vedením dítěte, nedostačujícím osvojováním sociálních norem dítětem, nedostatkem nácviku hygieny a nedostatečným rozvíjením sociálních

Inzerce

dovedností. K zanedbávání dozoru dochází tehdy, když je zejména malé dítě ponecháno bez adekvátního dohledu a péče. Zanedbáváním vzdělání se rozumí opakující se neodůvodněné absence ve škole, nepřiměřená dětská práce bránící naplňování vzdělání a nedostatečná příprava do školy.

Trestní předpisy

S problematikou syndromu CAN se pojí hned několik trestných činů, které definuje trestní zákoník č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o trestné činy proti rodině a dětem, zejména pak trestný čin týraní svěřené osoby (§198), ohrožování výchovy dítěte (§201), opuštění dítěte nebo svěřené osoby (§195) nebo svádění k pohlavnímu styku (§202). Dále pak jde o trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, konkrétně trestný čin znásilnění (§185), sexuální nátlak (§186), pohlavní zneužití (§187), výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (§192) a zneužití dítěte k výrobě pornografie (§193). V extrémních případech může jít i o trestné činy proti životu a zdraví, jako je trestný čin vražda (§140), zabití (§141), usmrcení z nedbalosti (§143), těžké ublížení na zdraví (§145), ublížení na zdraví (§146), těžké ublížení na zdraví z nedbalosti (§147) a ublížení na zdraví z nedbalosti (§148). Zda jednání pachatele dosahuje trestného činu, posuzují vždy orgány činné v trestním řízení, kterými jsou Policie ČR, státní zastupitelství a soudy. S většinou výše uvedených trestných činů souvisí i oznamovací povinnost, která je upravena v §368 trestního zákoníku a která ukládá všem fyzickým a právnickým osobám oznámit orgánům činným v trestním řízení, případně orgánům sociálněprávní ochrany dětí dle trvalého pobytu dítěte podezření na páchání trestné činnosti na dítěti, pokud se hodnověrným způsobem dozví, že někdo takový čin spáchal. Trestní zákoník upravuje i povinnost překazit trestný čin, pokud se jakákoliv fyzická nebo právnická osoba hodnověrným způsobem dozví, že někdo takový trestný čin připravuje nebo páchá. Překazením se kromě případného osobního zásahu rozumí opět učinění oznámení orgánům činným v trestním řízení nebo orgánům sociálněprávní ochrany dětí. V opačném případě by se daná osoba mohla dopustit trestného činu dle § 367 nepřekazení trestného činu. (red)

PŘIJĎTE MEZI NÁS

Kdo by měl zájem vykonávat sociální práci a splňuje předepsané podmínky, může se přihlásit do výběrového řízení, které najde na stránkách městské části Praha 4 - www.praha4.cz. Pokud potřebujete pro své rozhodnutí více informací, můžete se obrátit na vedoucí odboru nebo na vedoucí příslušného oddělení.

ČEKÁME NA VÁS.

**Kontakt: vedoucí OSPOD Bc. Petra Opočenská, DiS.
tel. 261 192336, e-mail: petra.opocenska@praha4.cz**